

ŞÜPELİ ALACAKLAR, KARŞILIKLARI ve MUHASEBELEŞTİRİLMESİ

Senem ERKEN^(*) Hafize AKBAŞ AKER^(**)

1 - GİRİŞ

İşletmeler, iktisadi faaliyetlerinin devamlılığını sağlamak ve genişletmek, sektördeki benzer işletmelerle rekabet edebilmek, üretim veya satışını yaptıkları mallara olan talebi korumak ve arttırmak amacıyla kredili satış yöntemine başvurumaktadırlar. Özellikle, ekonominin daraldığı dönemlerde, işletmelerin satışlarının azalmasını engellemek ve/veya satışlarını arttırmak için kredili satış yöntemi kaçınılmaz olur. Bununla beraber kredili satış yöntemi beraberinde alacakların tahsil riskini de doğurur.

Bu çalışmanın amacı; alacaklarda ortaya çıkan önemli sorunlardan biri olan tahsil edileme durumunun mali mevzuat açısından değerlendirilmesi, şüpheli alacak karşılığı ayırabilmek için gerekli şartların belirtilmesi ve bu konuda ortaya çıkan özellikli durumların anlatılarak muhasebe kayıtlarının yapılmasına yön veren ilkelelerin irdelenmesidir.

2- VERGİ USUL KANUNU'NDA ve SERMAYE PİYASASI KANUNU'NDA ŞÜPELİ ALACAKLAR

2.1- Vergi Usul Kanunu'nda Şüpheli Alacaklar

Vergi Usul Kanunu'nun Şüpheli Alacaklar başlıklı 323. maddesi, şu hükümleri taşımaktadır; "Ticari ve zirai kazancın elde edilmesi ve idame ettirilmesi ile ilgili olmak şartıyla,

1. Dava veya icra safhasında bulunan alacaklar,

2. Yapılan protestoya veya yazı ile bir defadan fazla istenilmesine rağmen borçlu tarafından ödenmemiş bulunan dava ve icra takibine değmeyecek derecede küçük alacaklar, şüpheli alacak sayılır.

Yukarıda yazılı şüpheli alacaklar için değerlendirme gününün tasarruf değerine göre pasifte karşılık ayrılabilir.

Bu karşılığın hangi alacaklara ait olduğu karşılık hesabında gösterilir. Teminatlı alacaklarda bu karşılık teminattan geri kalan miktara inhisar eder.

Şüpheli alacakların sonradan tahsil edilen miktarları tahsil edildikleri dönemde kâr-zarar hesabına intikal ettirilir."

^(*) Vergi Denetmen Yardımcısı

^(**) Vergi Denetmen Yardımcısı

VUK 323. maddesinden de anlaşılacağı üzere şüpheli alacak karşılığı ayrılabilmesi için çeşitli şartların taşınması gerekmektedir. Bu şartlar şöyle sıralayabiliriz;

- Alacak ticari ve zirai kazancın elde edilmesi ve idame ettirilmesi ile ilgili olmalı
- Mükellef bilanço esasına göre defter tutmalı
- Karşılık ayrılacak alacağın vade tarihi geçmiş olmalı
- Alacak dava veya icra aşamasında bulunmalı
- Yapılan protestoya veya yazı ile bir defadan fazla istenilmesine karşın borçlu tarafından ödenmemiş ancak dava ve icra takibine değmeyecek derecede küçük olması
- Alacak teminata bağlı olmamalı
- Şüpheli alacak karşılığı, alacağın şüpheli hale geldiği dönemde ayrılmalı
- Şüpheli alacak için değerlendirme gününün tasarruf değerine göre pasifte karşılık ayrılmalı

2.2- Sermaye Piyasası Mevzuatı'nda Şüpheli Alacaklar

Sermaye Piyasası Mevzuatı'na göre şüpheli alacak ve karşılık ayrılması ile ilgili açıklamalar Sermaye Piyasası Kurulu Seri XI. Tebliğ No:1 Madde 27'de yapılmıştır. Bu hükümlere göre;

“Şüpheli alacaklar, çeşitli nedenlerle tahsil imkânlarının güçleşmiş olduğu tahmin edilen alacakları ifade eder. İşletmelerin makul bir gerekçeyle dayanarak şüpheli alacaklarını tahmin etmesi ve bu alacaklar için karşılık ayırması şarttır. Şüpheli alacaklar, işletmelerin önceki yıllarda tahsil edilemeyen alacaklarına ilişkin veriler, borçlunun ödeme yeteneği, işletmenin içinde bulunduğu sektörde ve cari ekonomik ortamda ortaya çıkan olağanüstü koşullar esas alınarak ve makul bir gerekçeyle dayanılarak tahmin edilebilir. Bu yolla ayrılan karşılıkların neden olduğu gi-

derler, vergi mevzuatı bakımından aksine bir düzenleme olmadıkça, kanunen kabul edilmeyen gider niteliğindedir.

Makul bir sonuca ulaşmayı önleyen önemli belirsizliklerin var olması halinde, şüpheli alacaklar, perakende satış yöntemi kullanılarak hesaplanır. Perakende satış yöntemine göre, değerlendirme yapılan dönemden önceki iki hesap döneminde vadesinde tahsil edilemeyen alacakların ilgili bulunduğu dönemlerdeki toplam vadeli satışlara oranlarının ortalaması, değerlendirme dönemindeki vadeli satışlara uygulanarak, tahmini şüpheli alacaklar hesaplanır.”

Bu tebliğ hükümlerine göre tahmini şüpheli alacaklar şu şekilde hesaplanacaktır.

Önceki son iki dönem şüpheli alacaklar toplamı

-----= Şüpheli alacaklar oranı

Önceki son iki dönem vadeli satışlar toplamı.

Bulunan bu Şüpheli Alacaklar Oranı cari yılda yapılan vadeli satışlar ile çarpılarak cari dönem ile ilgili tahmini şüpheli alacak rakamı bulunmuş olacaktır. Ancak, Sermaye Piyasası Mevzuatı'na göre hesaplanan şüpheli alacaklar ve karşılıkları Vergi Usul Kanunu'nun Şüpheli Alacaklar başlıklı 323. madde hükümlerinden çok farklı olmasından dolayı bu yolla ayrılan şüpheli alacaklar karşılığının Kanunen Kabul Edilmeyen Giderlere alınması gerekmektedir.¹

3- ŞÜPHELİ ALACAK KARŞILIĞI AYRILMASININ ŞARTLARI

3.1- Alacak Ticari ve Zirai Kazancın Elde

Edilmesi ve İdame Ettirilmesi ile İlgili Olmalı

Şüpheli alacak karşılığı ancak ticari ve zirai kazanç sahipleri tarafından ayrılabilir. Şüpheli alacak karşılığı ayrabilmek için, karşılık ayrılacak

¹ Rüknettin KUMKALE (YMM), http://www.alomaliye.com/aralik_05/ruknettin_kumkale_supheli_alacaklar.htm

olan alacağın ticari ve zirai kazancın elde edilmesi ve idame ettirilmesi ile ilgili olması gerekir. Bir başka ifadeyle alacak işletmenin normal faaliyetleri dahilinde doğmuş olmalıdır. İşletme faaliyetleri dışında doğmuş bir alacağın şüpheli hale gelmesi durumunda karşılık ayrılamaz.

Alacak ile ticari veya zirai kazancın elde edilmesi veya idame ettirilmesi arasında doğrudan bir illiyet bağının bulunması gerekir. Şüpheli alacak karşılığı ayırmak için, alacağın mal ve hizmet satılmasından kaynaklanması şartının aranıp aranmayacağı, bir başka deyişle daha önce hasılat yazılmış olmasının gerekip gerekmediği konusunda farklı görüşler bulunmaktadır. V.U.K.'nın 323. maddesinde 2365 sayılı Kanun² ile yapılan değişikliğin gerekçesinde şu ifadelerle yer verilmiştir.

“Karşılık ayrılmak suretiyle, zarara intikal ettirilecek alacağın ticari ve zirai faaliyetin elde edilmesi veya idamesi ile ilgili olması, diğer bir ifade ile alacağın daha önce hasılat hesaplarına intikal ettirilmiş bulunması gerekmektedir. Buna rağmen, özel alacaklarını tahsil edemeyen bazı tacirlerin bunları ticari defterlerine ithal edip, sonradan karşılık ayırmak suretiyle matrahlarını düşürdükleri görülmektedir. Bu konudaki vergi kaybını ve ihtilafları önlemek için, karşılık ayrılacak alacağın ticari veya zirai kazancın elde edilmesi veya idamesi ile ilgili olması şartının madde metninde açık şekilde belirtilmesi uygun görülmüştür.”

Bu bağlamda, ticari işletmeden üçüncü kişilere tamamen özel nedenlerle verilen krediler dolayısıyla doğan alacaklar için şüpheli alacak karşılığı ayırmak mümkün değildir. İşletme bilançosuna ithal edilmiş olmakla birlikte ticari ve zirai kazancın elde edilmesi ve idame ettirilmesi ile

ilgili olmayan alacaklar için diğer bütün şartları taşıyabilir, şüpheli alacak karşılığı ayrılamaz.³

3.2- Mükellef Bilanço Esasına Göre Defter Tutmalı

VUK'un 323. maddesinde, şüpheli alacaklar için değerlendirme gününün tasarruf değerine göre pasifte karşılık ayrılabilmesi hüküm altına alınmıştır. Söz konusu hükme göre, bir alacağın şüpheli sayılarak zarar hesabına nakli, ancak pasifte karşılık ayrılması suretiyle mümkün olacaktır. Pasifte karşılık ayırmak olanağına sahip mükellefler ise, bilanço esasına göre defter tutan ticari ve zirai kazanç sahipleridir.

3.3- Karşılık Ayrılacak Alacağın Vade Tarihi Geçmiş Olmalı

Ticari ve zirai bir alacağın şüpheli alacak sayılabilmesi için defter kayıtlarında yer alan alacağın vadesinin geçmiş olması gerekir. Diğer bir anlatımla vadesi gelmemiş alacaklar için karşılık ayrılamaz. Ancak vadesi gelmediği halde tahsili şüpheli olan alacaklar içinde karşılık ayrılabilen, fakat bu tür karşılıkların safi kazancın tespitinde gider olarak indirilmesine izin verilmektedir.

3.4- Alacak Dava veya İcra Aşamasında Bulunmalı

Vergi Usul Kanunu'nun 323. maddesi hükmü uyarınca şüpheli alacak karşılığı ayırabilmek için alacağın dava veya icra safhasında olması gerekmektedir. Süresinde tahsil edilememesi dolayısıyla mahkemeye veya icraya başvurmak yoluyla alacağın tahsiline geçilmiş bulunulması, o alaca-

² Kanun No / Kabul Tarihi: 213 - 4/1/1961 Resmi Gazete Sayısı / Tarihi :10703 - 10/1/1961

³ <http://www.yeniforum.gen.tr/supheli-alacak-t58082.html>

ğın şüpheli alacak niteliğine sahip olması için yeterlidir. Söz konusu alacağın borçlu tarafından mahkemeye intikal ettirilmesi sonucu değiştirmemektedir.

Mahkemeye dava dilekçesinin, icraya da icra takip dilekçesinin verilmiş olması, alacağın dava ve icra safhasına intikal ettiğini göstermektedir. Ancak, dilekçeler sadece bir şekil şartının gereği olup bu şekil şartının yerine getirilmesinden sonra dava ve icranın bizzat işletme tarafından ciddi bir şekilde takibi gerekmektedir. Diğer bir deyişle, dava için sadece şekli bir müracaat yapılmış olması, alacağın şüpheli sayılması için yeterli olmamaktadır. Dava veya takibin, müracaattan sonra “ciddi” şekilde izlenmediği anlaşılırsa ayrılan karşılıkların zarar kaydı kabul edilmez. Nitekim Danıştay vermiş olduğu bir kararında⁴; “.....davacı tarafından borçlusu aleyhine yapılan anılan icra takibinin ciddi olmadığı ve VUK’un 323. maddesinde tanınan bir hakkın kötüye kullanıldığı.....” gerekçesiyle yükümlüye tarh edilen vergi ve cezaları onaylamıştır. Diğer taraftan, icra takibine geçilmemiş alacaklar için, başka firmalar tarafından icra takibine geçildiği gerekçesi ile şüpheli alacak karşılığı ayrılamaz.

Dava ve icra safhası tanımı, borçlunun iflası halinde alacağın iflas masasına kaydettirilmesini de içermektedir. Keza, İcra ve İflas Kanununa göre iflas takibi, ‘külli icra’ takibi demek olup, borçlu şirket aleyhine açılan iflas davasına ait dava dosyasına, alacakla ilgili belgelerin ve davaya müdahil olmak istenildiğini belirtir dilekçenin eklenmesini müteakip, söz konusu alacağın kayıtlarda şüpheli alacaklar hesabına devri ve alacağa istinaden karşılık ayrılması mümkün bulunmaktadır.

3.5- Alacak Yapılan Protestoya veya Yazı İle Bir Defadan Fazla İstenilmesine Karşın Borçlu Tarafından Ödenmemiş ve Dava ve İcra Takibine Değmeyecek Derecede Küçük Olmalı

Kanun koyucu, tutar itibarıyla dava ve icra takibine değmeyecek kadar küçük olan alacaklar için farklı bir hüküm koymuştur. Buna göre, ticari ve zirai kazancın elde edilmesi ve idame ettirilmesiyle ilgili dava ve icra takibine değmeyecek derecede küçük alacakların protesto edilmesi veya yazı ile bir defadan fazla istenmesine rağmen tahsil edilememiş olması durumunda, söz konusu alacaklar şüpheli alacak olarak nitelendirilmekte ve bunlar için karşılık ayrılabilir.

Dava ve icra takibine değmeyecek alacakların tutar itibarıyla tanımının yapılmamış olması nedeniyle, söz konusu alacakların sınırının çizilmesinde uygulamada belirsizlikler ortaya çıkabilmektedir. Bu konu ile ilgili olarak, dava ve icra ile ilgili olarak takipçilere verilecek ücret ve diğer dava veya icra masraflarının tutarı ölçü alınabilir. Ayrıca, “küçüklük” itibarıyla değerlendirilmenin, hem tek tek alacaklar itibarıyla, hem de işletmenin durumu ve bu tür alacakların toplamı itibarıyla yapılması gerekmektedir.

Dava ve icra takibine değmeyecek küçük alacakların şüpheli alacak sayılıp karşılık ayrılmasının diğer koşulu ise bunların protesto ve yazı ile bir defadan fazla istenmiş olmasıdır. Bilindiği üzere, senetli alacaklarda vade senet üzerinde yazılıdır. Senet, vadesinde ödenmediğinde protesto edilir ve yazı ile istenmesi söz konusu olmaz. Küçük alacak olması kaydıyla, protesto edilmesi, senetli alacağın şüpheli sayılarak karşılık ayrılması

⁴ Danıştay Vergi Dava Daireleri, Esas Yılı:1997, Karar Tarihi: 25/12/1998, Karar No:441

için yeterlidir. Senede bağlı olmayan alacaklar ise, ticari defterlerde şahıs hesaplarında takip edilir. Bu tür alacaklarda kesin bir vade olmakla birlikte genel teamül açısından normal sayılabilecek bir vadede ödenmeleri beklenir. Bu süre içinde ödeme yapılmadığında, alacaklı borcun ödenmesini, belli bir vade tayin ederek borçludan ister. Bunun protesto yoluyla yapılması halinde, tayin edilen vadede borcun ödenmemesi, küçük alacaklarda karşılık ayırmak için yeterlidir. Yazı ile isteme halinde ise, tayin edilen vadede ödenmeyen alacak için ikinci defa yazı çıkartılır ve buna rağmen ödeme yapılmaz ise, küçük alacağın şüpheli hale geldiği kabul edilir.

Diğer taraftan, yazı ile birden fazla istenilmemesine kanunda bir şekil şartı getirilmemiştir. Bununla birlikte, yazı ile borcun bir defadan fazla istenildiğinin ancak posta makbuzlarıyla veya protesto örnekleri veya alındıları ile kanıtlanabilmesi ve başka bir şekilde bu iddianın doğrulanma olanağının bulunmaması sebebiyle yazıların iadeli taahhütlü olarak posta kanalı ile gönderilmesi gerektiğinin kabulü gerekmektedir.

3.6- Alacak Teminata Bağlı Olmamalı

Şüpheli alacak karşılığı ayırabilmek için alacağın teminatsız olması gerekmektedir. Teminata bağlanmış alacaklarda, alacağın şüpheli olduğunu ileri sürmek mümkün olmadığı için karşılık ayrılamaz.

Alacağın bir kısmı teminatlı ise, teminatsız kısım için karşılık ayrılması mümkündür. Ancak uygulamada kimi zaman alacağın ne kadarının teminatlı, ne kadarının teminatsız olduğunun tespitinde güçlüklerle karşılaşmaktadır. Danıştay tarafından da benimsenen bir görüşe göre, alacağın teminatsız kısmının ne kadar olduğunun kesin olarak bilinmemesi halinde, alacağın tamamı teminatlı olarak kabul edilmelidir. Nitekim Danıştay

4. Dairesi 29.12.1972 tarihli bir kararında, değerlendirme gününde değerlendirme konusu alacaklardan ne kadarının teminatlı, ne kadarının teminatsız olduğunun kesin olarak bilinmemesi hallerinde karşılık ayrılmasının mümkün olmadığı yönünde görüş bildirmiştir.

Kefaletle bağlı alacaklar da şüpheli alacak uygulaması açısından teminatlı alacak olarak değerlendirilmektedir. Değerleme günü itibariyle vadesi dolan ve asıl borçlusundan tahsil edilemeyen alacaklara istinaden teminat olarak gösterilen kefilin ödeme yapamaması veya teminat olarak alınan çek ve senetlerin de karşılıksız çıkması durumunda, her iki borçlu nezdinde dava veya icra takibinin başlatılması koşuluyla söz konusu alacaklar teminatsız olarak nitelendirilecek ve karşılık yolu ile gider yazılabilecektir.

3.7- Şüpheli Alacak Karşılığı, Alacağın Şüpheli Hale Geldiği Dönemde Ayrılmalı

Vergi Usul Kanunu'nun 323. maddesi uyarınca, alacağın şüpheli hale gelmesi ve bunlara istinaden karşılık ayrılabilmesi için borçlu hakkında dava açılması ya da icra yoluyla alacağın tahsili yoluna gidilmesi; alacağın dava ve icra takibine değmeyecek kadar küçük olması durumunda ise borçlunun protesto edilmesi veya borcun yazı ile bir defadan fazla istenilmesi gerekmektedir. Söz konusu kanuni yollara başvurulmadan karşılık ayrılması mümkün değildir. Bu durumda, vadesinde ödenmeyen alacaklar kanuni yollara hangi dönemde başvurulmuşsa alacak o dönemde şüpheli hale geleceğinden, karşılık da söz konusu dönemde ayrılacaktır. Alacağın vadesi ile kanuni yollara başvurulması farklı dönemlere rastlarsa, karşılık vadenin dolduğu yılda değil, gerekli kanuni şartın sağlandığı yılda ayrılacaktır. Bir başka ifadeyle, alacağın vadesi geldiği halde tahsil edilememiş olması karşılık ayırmak için yeterli değildir.

Diğer taraftan, şüpheli alacak karşılığı ayrılması ihtiyaridir. Mükelleflerin şüpheli hale gelmiş bulunan alacakları için karşılık ayırmamaları mümkündür. Bu nedenle zamanında ayrılmayan bir karşılığın daha sonraki dönemlerde ayrılması söz konusu olamaz. Danıştay'ın konuyla ilgili vermiş olduğu kararlar da genellikle şüpheli alacak karşılığının, alacağın şüpheli hale geldiği yıl ayrılması yönündedir. Buna göre, karşılık ayrılmamak dönemin mükelleflerin tercihinin bırakılması halinde mükellefler en çok kar sağladıkları yılda karşılık ayırmayı tercih edebilirler ki böyle bir durum kanunun amacına ters düşer.

3.8- Şüpheli Alacak İçin Değerleme Gününün Tasarruf Değerine Göre Pasifte Karşılık Ayrılmalı

Şüpheli alacaklara karşılık ayırabilmek için şüpheli hale gelen alacağın değerlendirme gününde bu nitelikte olması gerekir. Karşılık, şüpheli alacağın değerlendirme günündeki tasarruf değerine göre ayrılmalıdır. Tasarruf değeri, Vergi Usul Kanunu'nun 264. maddesinde, bir iktisadi kıymetin değerlendirme gününde sahibi için arz ettiği gerçek değer olarak tanımlanmıştır. Buna göre alacağın kayıtlı değeri ile tasarruf değeri arasındaki fark kadar karşılık ayrılması gerekmektedir.⁵

4- ŞÜPHELİ ALACAK KARŞILIĞI UYGULAMASINDA ÖZELLİKLİ DURUMLAR

4.1- Katma Değer Vergisinden Kaynaklanan Alacaklar

334 Sıra No'lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği ile çözümleninceye kadar, tahsili şüpheli hale

gelen katma değer vergisi (KDV. için karşılık ayrılıp ayrılamayacağı konusu önemli bir tartışma noktası oluşturmaktaydı. 334 Sıra No'lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliğin V. Bölümünde katma değer vergisinin ekonomik faaliyetlerin doğal bir sonucu olarak ortaya çıkan ve işletmenin alışları sırasında ödediği, işletme alacaklarının bir unsurunun teşkil eden doğrudan mal (veya hizmet. teslimi (veya ifasından. kaynaklanan bir alacak olduğu, VUK'un 323. maddesinde belirtilen şartların mevcut olması, alacağın ilgili dönemin kayıtlarına girmesi ve KDV beyannamelerine beyan edilmesi halinde karşılık ayrılabilmesi belirtilerek tartışmaya son verilmiştir. (5 Mayıs 2004 Tarih ve 24543 sayılı Resmi Gazete)⁶

Bu konuyla ilgili olarak Prof. Dr. Şükrü KIZILLOT'un değerlendirmesi şu şekildedir:

"KDV'nin şüpheli alacak yazılabilmesi önemli bir gelişme ama Maliye Bakanlığı'nın açıklaması tahsil edilemeyen KDV için, kesin çözüm değil. Nedenine gelince, KDV olayı mal satışı ya da hizmet yapılmasından farklı. Mal satılınca gelir yazılıyor, o mala ilişkin alacak şüpheli duruma gelince de gider yazılıyor. Oysa KDV gelir ya da gider yazılan bir olay değil. Kredili mal satılınca KDV tahsil edilmiş vergi gibi ödeniyor. Bu nedenle, şüpheli duruma gelen KDV'nin, gider yazılması değil, ödenecek vergiden indirilmesi, kesin çözüm olurdu!"⁷

4.2- Holding ve Bağlı Kuruluş Arasındaki Alacaklar

Holdingler ve kendisine bağlı kuruluşları ve iştirakleri arasında, faaliyetleri gereği, borç - alacak

⁵ Nuri ERANIL; Vergi Raporu Dergisi, "Şüpheli Alacaklar", Sayı:99, Aralık 2007,s.45-51

⁶ Bünyamin ÖZTÜRK; "Dönemsonu Envanter ve Değerleme İşlemleri", Maliye ve Hukuk Yayınları, Kasım 2006, s.155-156

⁷ <http://huraşiv.hurriyet.com.tr/goster/haber.aspx>

ilişkisi doğabilmektedir. Holdinglerin ana kuruluş, iştirak ve bağlı ortaklıklarından ticari ilişkiler (mal ve hizmet satışları, nedeniyle oluşan alacaklarının grup dışı şirketlerden olan ticari alacaklarından farkı bulunmamaktadır. Bu bakımdan, öngörülen şartları taşımaları koşuluyla, holdinglerin bağlı kuruluşları ve iştiraklerinden doğan alacakları da şüpheli hale geldikleri dönemde karşılık ayrılmak suretiyle zarar yazabilirler. Diğer taraftan, holdinglerin ana kuruluş, iştirak ve bağlı esas faaliyet konusu dışındaki işlemlerden (ödünç verme, kefalet ve benzeri, doğan alacakları, bu nitelikteki alacakların hasılat hesapları ile ilişkilerinin bulunmaması nedeniyle karşılık uygulamasına konu edilememektedir.⁸

4.3- Adi Ortaklıktan Olan Alacaklar

Adi ortakların tüzel kişiliği yoktur. Ortaklar adi ortaklığın borçlarından şahsen ve müteselsilen sorumludurlar. Bu sorumluluk için borç doğuran işlemin ortaklık adına yapıldığının bilinmesi gerekmektedir. Bu nedenle alacaklılar doğrudan doğruya istedikleri ortağa başvurabilirler ve alacaklarının tümünü talep edebilirler. Dolayısıyla, adi ortaklıktan alacakları olanların şüpheli alacak karşılığı ayırabilmeleri için, ortaklardan her biri için ayrı ayrı takibat yapılması ve alacağın tahsil edilememiş olması gerekmektedir.

4.4- Kollektif Şirketlerden Olan Alacaklar

Şahıs şirketleri olan kollektif şirketlerin ortakları, Türk Ticaret Kanunu'nun 178 inci maddesi uyarınca, şirketin borçlarından ve taahhütlerinden dolayı, kamuya ve üçüncü şahıslara, müteselsilen ve bütün şahsi mal varlıklarıyla sorumludurlar. Yine Ticaret Kanunu'nun 179 uncu

maddesinde kollektif şirketten takip edilen ancak alınamayan alacaklar için, şirket sona erse bile, ortaklar adına dava açılabilmesi ve ihtiyati haciz uygulaması yapılabileceği hüküm altına alınmıştır. Kollektif şirketin kefaleti ile teminat altına alınan alacaklara ilişkin şüpheli alacak karşılığı ayırabilmesi için esas borçlu yanında kollektif şirket tüzel kişiliği ve ortakları hakkında takibata girişilmesi ve girişimin sonuçsuz kalmış olması gerekmektedir.

4.5- Kamu Kurum ve Kuruluşlarından Olan Alacaklar

Kamu kurum ve kuruluşlarından olan alacaklar için karşılık ayrılıp ayrılamayacağı konusunda çeşitli görüş farklılıkları vardır. Kamu idare ve müesseselerinden olan alacaklara, karşılık ayrılamayacağını savunanların temel hareket noktası, devletin bu borcu nasıl olsa bir gün ödeyeceği, bu nedenle de bütün alacakların teminatlı alacaklar sayılabileceği noktasındadır. Maliye Bakanlığınca verilen bir muktezada ;⁹

“Kamu idare ve müesseselerindeki alacakları için karşılık ayrılması söz konusu olamaz. Çünkü, kamu idare ve müesseselerinden alacağın tahsil edilememesi mümkün değildir.” Şeklinde görüş bildirilmiştir.

Kanunda öngörülen koşulların sağlanması (alacağın icraya intikal ettirilmesi, mahkemeye dava açılması gibi, halinde kamu idare ve müesseselerinden olan alacaklara karşılık ayrılabileceğini savunanların temel argümanı ise Vergi Usul Kanunu'nun 323. maddesinde kamu kurum ve kuruluşlarından olan alacaklar için karşılık ayrılmayacağı yönünde bir hüküm bulunmamasıdır.

⁸ <http://www.vergidegundem.com/files/makale.doc>

⁹ Maliye Bakanlığının 29.09.1995 tarih ve 1300-220/7897 sayılı muktezası

Bu konudaki görüşümüz kamu kurum ve kuruluşlarından olan alacakların devlet tarafından muhakkak ödeneceği ve böylelikle bu tür alacakların teminatlı alacak sayılıp karşılık ayrılamayacağı şeklindedir.

4.6- Dövizli Alacaklarda Şüpheli Alacak Uygulaması

4.6.1- Yurt İçinden Dövizli Alacaklar

Dövizli alacaklarda fatura tarihindeki döviz kurları üzerinden hasılat ve alacak kaydı yapılmaktadır. Alacağın tahsil edildiği tarihte oluşan kur farkı da gelir olarak kayıtlara alınmaktadır. Dövizli alacağın dönem sonunda tahsil edilme-yip gerekli şartlar yerine getirilerek şüpheli alacak karşılığı ayrılması halinde hangi tutar üzerinden şüpheli alacak karşılığı ayrılacağı sorunu ortaya çıkmaktadır. Görüşümüzce alacağın doğduğu tarihten şüpheli hale geldiği tarihe kadar oluşan kur farklarının da alacağa dahil edilip toplam tutar üzerinden şüpheli alacak karşılığı ayrılması gerekir.

4.6.2- Yurt Dışından Dövizli Alacaklar

Vergi Usul Kanunu'nun 323. maddesinde bir alacağın şüpheli alacak olarak kabul edilmesi için aranılan koşullar belirtilirken, alacağın yabancı para ya da YTL olması yönünde bir belirleme yapılmamıştır. Dolayısıyla makalemizde açıklandığı üzere yabancı para cinsinden olan ve şüpheli duruma düşen alacaklar için de karşılık ayrılmasında yasal bir sakınca bulunmamaktadır. Yabancı para ile olan bir alacağın şüpheli alacak niteliği kazanıp karşılık ayrılabilmesi için hem VUK ve hem de 32 sayılı Türk Parasının Kıyme-

tini Koruma Hakkında Kanun'a ilişkin 91-32/5 sayılı Tebliğde aranılan şartların bulunması gerekmektedir.

Anılan Tebliğin 22. maddesinin V-i bendine göre, döviz cinsinden alacakların şüpheli alacak sayılması için ayrıca bazı koşulların bulunması gerekmektedir. Tebliğin belirtilen maddesinde, ihtilaf nedeniyle dava açılması mücbir sebep olarak kabul edilmiş, ancak bu durumun ispat edilebilmesi için;

- Yurt dışından sağlanacak belgelerin dış temsilcilliğimizce onaylanması veya,

- Lahey Devletler Özel Hukuku Konferansı çerçevesinde hazırlanan Yabancı Resmi Belgelerin Kaldırılması Sözleşmesi Hükümlerine göre onaylanmış olması koşulu getirilmiştir.

Danıştay Üçüncü Dairenin 27.10.2004 tarih ve E.2005/532, K.2004/2094 sayılı kararında yurt dışında mukim bir şirketten olan bir ticari alacağın tahsili için dava açılması halinde şüpheli alacak karşılığı ayrılıp, gider yazılabileceği açıklanmıştır.¹⁰

4.7- Verilen Avansların Durumu

Avans mal veya hizmetin alımından önce bu mal veya hizmetin bedeline mahsuben yapılan ödemedir. Verilen avanslardan doğan alacaklar dolayısıyla karşılık ayrılabilmesi için alacağın ilgili yılda hasılat yazılması gereklidir.

Verilen avanslardan doğan alacaklar için karşılık ayrılamayacağını ileri sürenlerin gerekçesi, verilen avansların hasılat hesaplarına kaydedilmiş olmamasıdır. Yani mal veya hizmet teminine ilişkin olarak verilen avanslar, her ne kadar ticari

¹⁰ Bünyamin ÖZTÜRK; a.g.e.,s.158-159

faaliyetiyle ilişkili olsa da daha önce hasılat hesaplarına kaydedilmiş olmadıklarından, karşılık ayrılmak suretiyle zarar yazılamaz.

Verilen avanslardan doğan alacaklar için karşılık ayrılabilceğini ileri sürenlerin gerekçesi de, bir alacağa karşılık ayrılabilmesi için alacağın ticari ve zirai kazancın elde edilmesi ve idame ettirilmesi ile ilgili olmasının yeterli olduğudur.

“Vergi idaresi, maden çıkarıp teslim etme tahhüdünde bulunan bir firmaya ödenen avans için, madenin teslim edilmemesi ve alacağın geri alınamaması halinde, karşılık ayrılmasının mümkün olduğunu bildirmiştir. Vergi idaresi bir başka muktezasında da verilen avanslar karşılığında istenen malın teslim edilememesi ve avansı geri almak için alınan çeklerin de karşılıksız çıkması halinde bu avans için karşılık ayrılmasının mümkün olduğu şeklinde görüş bildirmiştir.”¹¹

4.8- Konkordato Halinde Şüpheli Alacak Karşılığı Uygulaması

Konkordato, borçlunun alacaklılarının en az üçte iki çoğunluğuyla yaptığı ve onu kabul etmeyen diğer alacaklıları da bağlayan, alacaklıların alacağın belli bir yüzdesinden vazgeçtiklerini belirleyen bir anlaşmadır. Alacaklıların kendi isteğiyle tahsilinden vazgeçtiği alacaklar için şüpheli alacak karşılığı ayrılamaz. Bu durumda tahsili şüpheli olan bir alacak değil, tahsilinden vazgeçilen bir alacak söz konusudur ki “vazgeçilen alacaklar” için de şüpheli alacak karşılığı ayrılamaz.

4.9- Haciz İşlemi Uygulanan Alacaklar

Borçlunun borcunu vadesinde ödememesi üzerine mallarına haciz konulması, alacağın teminata bağlandığı anlamına gelmekte olup haciz işlemi uygulanan alacaklar için karşılık ayrılamamaktadır. Bu konuda Danıştay’ın verdiği kararlar da “Haciz yoluyla teminat altına alınmış alacaklar için karşılık ayrılamayacağı” yönündedir. Diğer taraftan, haczedilen malın paraya çevrilmesi sonucu, haczin karşılamadığı, kalan bir alacak olması halinde karşılık ayrılacağı doğaldır.¹²

4.10- Aciz Vesikasına Bağlanan Alacakların Durumu

Aciz vesikası, düzenlendiği sırada borçlunun borcunu ödeyecek malı bulunmadığını gösteren bir belgedir. Bu belge borçlunun hiçbir zaman borcunu ödeyemeyeceğini göstermez; alacağın değerlendirme günü itibarıyla kesin olarak tahsil edilemeyeceğini gösterir. Dolayısıyla daha sonra tahsil imkanı mevcut olduğundan aciz belgesine bağlanan alacaklar değersiz alacak olarak değil, şüpheli alacak olarak kabul edilir ve bu alacak için karşılık ayrılabilir.¹³

4.11- Hatır Senetleri ve Çekleri

Gerçek bir alış verişe dayanmayan ve amacı işletmelerin finansman ihtiyacını karşılamak olan hatır senedi ve çekleri, işletmenin faaliyeti so-

¹¹ Mehmet Ali ÖZYER; “Açıklama ve Örneklerle Vergi Usul Kanunu Uygulaması”, Maliye Hesap Uzmanları Derneği, 2.Baskı, s.609

¹² <http://www.vergidegundem.com/files/makale.doc>

¹³ Zeliha GÜNDOĞDU; Vergi Raporu Dergisi, “Şüpheli Alacaklara Karşılık Ayrılması”, Sayı:87, Aralık 2006, s.32-37

nucu doğmamaktadır. Her ne kadar işletmenin muhasebe kayıtlarında görünseler de, bunlar işletmenin ticari ve zirai kazancının elde edilmesi için yapılan bir mal satışı veya hizmet ifası sonucu doğmamışlardır. Bu sebepten dolayı da bu tür alacaklar için şüpheli alacak karşılığı ayrılamaz. Nitekim bu konuda Hesap Uzmanları Kurulu Danışma Komisyonu kararı da “Hatır bonoları için karşılık ayrılmayacağı” yönündedir.

4.12- İflas Halinde Şüpheli Alacak Karşılığı Uygulaması

İflas halinde, borçlunun haczi mümkün olan tüm malları, alacaklarının tamamı için iflasın konusunu oluşturmaktadır. İflasın açılması, İcra İflas Kanunu’nun 193 üncü maddesine göre iflas, haciz, rehin, paraya çevrilme ve teminat gösterilmesine ilişkin takipleri durdurmaktadır. İflas kararının kesinleşmesi ile ise takipler düşmektedir. Alacaklıların bu durumda borçluyu dava etmeleri veya icra yoluyla takibe gitmeleri yasal olarak mümkün bulunmadığından, yapabilecekleri iflas masasına kaydolmaktır.

Vergi Usul Kanunu’nun yukarıdaki bölümlerde açıkladığımız 323. maddesinde bir ayırım yapılmaksızın dava ve icra safhasında bulunan alacaklar için karşılık ayrılabilmesi hüküm altına alınmıştır. Mükelleflerin alacaklı oldukları müşterilerin iflası halinde, alacaklarını iflas masasına kaydettirmeleri koşuluyla, bu alacakları için karşılık ayırmaları mümkün bulunmaktadır. Ancak, bu durumda da karşılığın, alacağın iflas masasına kaydının yapıldığı dönemde ayrılması gerekmektedir.¹⁴

4.13- Kurumların Devri ve Veraset Yoluyla İntikallerde Şüpheli Alacak Karşılığı Uygulaması

Kurumların devrinde, devir alınan kurum bünyesinde teşekkül etmiş alacağın, şartlar mevcut olduğunda, devralan kurumda değersiz veya şüpheli alacak olarak zarar kaydı kabul edilmektedir. Veraset suretiyle intikallerde de, ölen şahıs zamanında teşekkül eden alacak, varisler tarafından, şartların mevcudiyetinde değersiz veya şüpheli alacak olarak zarara intikal ettirilebilmektedir.

4.14- Mevduat ve Repoda Karşılık Ayrılması

İşletmelere ait olup repoya yatırılan ya da mevduat olarak değerlendirilen bedellerin tahsilinde güçlük bulunması durumunda karşılık ayrılması söz konusu olamayacaktır. Bakanlar Kurulu Kararıyla bankacılık işlemleri yapma ve mevduat kabul etme izni kaldırılan bankalarda bulunan mevduat ve repo amacıyla yatırılan para için, önceden hasılat yazılmamış olması nedeniyle karşılık ayrılması veya zarar yazılması mümkün değildir.

5- ŞÜPHELİ TİCARİ ALACAĞIN VE KARŞILIĞININ MUHASEBELEŞTİRİLMESİ

5.1- Şüpheli Ticari Alacak Hesabı (128)

5.1.1- Hesabın Tanımı

“128. Şüpheli Ticari Alacaklar Hesabı” Muhasebe Sistemi Uygulama Tebliğinde “Ödeme süresi geçmiş bu nedenle vadesi birkaç defa uzatılmış veya protesto edilmiş, yazı ile birden fazla istenmiş ya da dava veya icra safhasına aktarılmış senetli ve senetsiz alacakları kapsar” şeklinde tanımlanmaktadır.

¹⁴ <http://www.vergidegundem.com/files/makale.doc>

5.1.2- Hesabın İşleyişi ve Özellikleri

Şüpheli Ticari Alacaklar Hesabı'nın işleyişi; "Tahsili şüpheli hale gelmiş olan alacaklar ile ilgili hesapların alacağı karşılığında bu hesaba borç yazılarak bu durumdaki alacaklar normal alacaklardan çıkarılır. Alacağın tahsili veya tahsil edilemeyeceğinin kesinleşmesi durumunda bu hesaba alacak kaydedilir." şeklinde açıklanmaktadır.

Şüpheli Ticari Alacaklar Hesabı Dönen Varlıklar içinde bulunduğundan bu hesapta işletmenin ticari faaliyetlerinden kaynaklanan ve normal koşullarda vadesinin bir yıl ve daha az süreli olduğu ticari alacaklarından senetli olsun, olmasın şüpheli hale düşenlerin izlendiği hesaptır.

Şüpheli Ticari Alacaklar Hesabı aktif karakterli bir hesaptır. Bu özelliği ile daima borç bakiyesi vermesi gerekmektedir. İşletmenin şüpheli hale düşmüş bir ticari alacağı bulunmadığı zaman ise bu hesap "0" bakiye verir.

İşletmenin "120. Alıcılar", "121. Alacak Senetleri", "126. Verilen Depozito ve Teminatlar", "127. Diğer Ticari Alacaklar" hesaplarında izlenmekte olup ta şüpheli hale düşen alacakları bu hesaplara alacak kaydedilerek kapatılırlar ve 128. Şüpheli Ticari Alacaklar Hesabına alınarak izlenirler.

Şüpheli Ticari Alacaklar Hesabının tarifinde ve Vergi Usul Kanunu'nun Şüpheli Alacaklar başlıklı 323. maddesinde açıklandığı üzere bir alacak şüpheli hale geldikten sonra tasarruf değerine göre pasifte karşılık ayrılabilir. Şüpheli Alacaklar için karşılık ayrılması halinde "129. Şüpheli Ticari Alacaklar Karşılığı Hesabı" kullanılacaktır. Bu durumda "128. Şüpheli Ticari Alacaklar Hesabı" ile "129. Şüpheli Ticari Alacaklar Karşılığı Hesabı"nın birbiri ile karşılıklı olarak çalışması gerekmektedir.

5.2- Şüpheli Ticari Alacak Karşılığı (129)**5.2.1- Hesabın Tanımı**

"129. Şüpheli Ticari Alacaklar Karşılığı Hesabı" Muhasebe Sistemi Uygulama Tebliğinde "128. Şüpheli Ticari Alacaklar" için ayrılacak karşılıklarla, perakende satış yöntemi kullanarak bilanço gününden önceki iki hesap döneminde vadesinde tahsil edilemeyen alacakların ilgili dönemlerdeki toplam vadeli satışlara oranlarının ortalanmasının değerlendirilmesinde vadeli satışlara uygulanması suretiyle bulunacak şüpheli alacaklar için ayrılan karşılıkları kapsar. Teminatlı alacaklarda karşılık teminatı aşan kısım için ayrılır. Bu hesap amaca uygun olarak bölümlenebilir." şeklinde tanımlanmaktadır.

5.2.2- Hesabın İşleyişi ve Özellikleri

Muhasebe Sistemi Uygulama Tebliğinde 129. Şüpheli Ticari Alacaklar Karşılığı Hesabı'nın işleyişi; "Hesaplanan karşılık tutarı bu hesaba alacak, "654. Karşılık Giderleri" hesabına borç kaydedilir. Şüpheli alacağın tahsiline bağlı olarak, tahmin olunan zararın kısmen ya da tamamen gerçekleşmemesi halinde, gerçekleşmeyen kısım "644. Konusu Kalmayan Karşılıklar Hesabı" alacağına devredilerek bu hesaba borç kaydedilir. Şüpheli alacağın tahsilinin imkânsız olduğu kesinleştiği takdirde bu hesaba borç, ilgili hesaba da alacak kaydedilir. Gerçekleşen zararın ayrılan karşılıklardan fazla olması halinde, ayrılan karşılık kadar bu hesaba borç, zarar fazlası ise "681. Önceki Dönem Gider ve Zararları" hesabına borç, tahsil edilemeyen tutar, ilgili alacak hesabına alacak kaydolunur.

Perakende satış yönteminin uygulanması sonucunda bulunan, dönemin karşılık tutarının o tarihteki şüpheli alacaklar karşılığı tutarından az

olması durumunda, aradaki fark "644. Konusu Kalmayan Karşılıklar Hesabı"na aktarılmak üzere bu hesaba borç yazılır. Daha önce alacaklardan düşülen ve bu hesaba borç kaydedilen alacakların tahsili söz konusu olduğu takdirde, oluşlarına göre "671. Önceki Dönem Gelir ve Kârlar" hesabına alınır." şeklinde açıklanmaktadır.

Şüpheli Ticari Alacak Karşılığının ayrılmasında Vergi Usul Kanunu'nun Şüpheli Alacaklar başlıklı 323. maddesinin hükümlerine uymak gerekmektedir. Ancak Muhasebe Sistemi Uygulama Tebliğindeki 129. Şüpheli Ticari Alacaklar Karşılığı Hesabının tanımı ile Vergi Usul Kanunu'ndaki 323. maddenin hükümleri arasında farklılık bulunmaktadır.

Birinci Farklılık: Vergi Usul Kanunu'nun 323. Maddesindeki "yukarıda yazılı şüpheli alacaklar için değerlendirme gününün tasarruf değerine göre pasifte karşılık ayrılabilir" hükmü ile şüpheli alacak karşılığı ayırmanın bir zorunluluk olmadığı vurgulanmıştır. Ancak Muhasebe Sistemi Uygulama Tebliğinde Şüpheli Ticari Alacaklar Karşılığı Hesabının tanımında ise "128. Şüpheli Ticari Alacaklar için ayrılan karşılıklarla" cümlesi ile Şüpheli Ticari Alacak sayılan her değer için karşılık ayrılması mecburi tutulmuştur.

İkinci Farklılık: Vergi Usul Kanunu'nun Şüpheli Alacaklar başlıklı 323. maddesinde Muhasebe Sistemi Uygulama Tebliğindeki "129. Şüpheli Ticari Alacaklar Karşılığı" hesabının tarifinde bulunan "Perakende satış yöntemi kullanılarak bilanço gününden önceki iki hesap döneminde vadesinde tahsil edilemeyen alacakların ilgili dönemlerdeki toplam vadeli satışlara oranlarının

ortalamasının değerlendirme dönemindeki vadeli satışlara uygulanması suretiyle bulunacak şüpheli alacaklar için ayrılan karşılıklar" ifadesinde yer alan hükümler bulunmamaktadır.¹⁵

5.3- Hesapların Muhasebeleştirilmesi

128. Şüpheli Ticari Alacaklar Hesabı ve 129. Şüpheli Ticari Alacaklar Karşılığı Hesabına ilişkin muhasebe kayıtları aşağıda çeşitli örneklerle açıklanmıştır:

ÖRNEK: A Firması Alıcı Mehmet GÜNGÖR'den olan 500,00 YTL tutarındaki senetsiz ticari alacağı 15 Eylül 2007 tarihinde şüpheli alacak haline geliyor ve dönem sonunda firma 150,00 YTL tutarında karşılık ayırıyor.

_____ **15.09.2007** _____

128 ŞÜPHELİ TİCARİ ALACAKLAR	500,00
120 ALICILAR	500,00

_____ **31.12.2007** _____

654 KARŞILIK GİDERLERİ(-)	150,00
129 ŞÜPHELİ TİC. ALAC.KARŞ.(-)	150,00

_____/_____

i. Alacağın 200,00 YTL'lik kısmının tahsil edilmesi durumunda,

_____ **14.02.2008** _____

100 KASA	200,00
129 ŞÜPHELİ TİC. ALAC.KARŞ.(-)	150,00
681 ÖNCEKİ DÖNEM GİDER VE ZARAR (-)	150,00
128 ŞÜPHELİ TİCARİ ALACAKLAR	500,00

_____/_____

¹⁵ Rüknettin KUMKALE (YMM), http://www.alomaliye.com/aralik_05/ruknettin_kumkale_supheli_alacaklar.htm

ii. Alacağın 400,00 YTL'lik kısmının tahsil edilmesi durumunda,**14.02.2008**

100 KASA	400,00
129 ŞÜPHELİ TİC. ALAC.KARŞ.(-)	150,00
128 ŞÜPHELİ TİCARİ ALACAKLAR	500,00
644 KONUSU KALMAYAN KARŞILIKLAR	50,00

iii. Alacağın değersiz hale gelmiş olması durumunda,**14.02.2008**

129 ŞÜPHELİ TİC. ALAC.KARŞ.(-)	150,00
681 ÖNCEKİ DÖNEM GİDER VE ZARAR (-)	350,00
128 ŞÜPHELİ TİCARİ ALACAKLAR	500,00

6- SONUÇ

Tahsili şüpheli hale gelen, fakat tahsil imkânı tamamen ortadan kalkmayan alacaklara "şüpheli alacaklar" denir. Bilindiği gibi Gelir Vergisi Kanununda ticari ve zirai kazançların tespitinde tahakkuk esası, yani hukuki tasarruf yöntemi kabul edilmiştir. Bu bağlamda, kredili olarak yapılan satışlar, tahsilatı beklenmeden satış tarihinde gelir olarak dikkate alınmaktadır.

Vergi Usul Kanunu'nun Şüpheli Alacaklar başlıklı 323. maddesinde ticari ve zirai kazancın elde edilmesi ve idame ettirilmesi ile ilgili olmak şartıyla, dava veya icra safhasında bulunan alacaklar ve yapılan protestoya veya yazı ile bir defadan fazla istenilmesine rağmen borçlu tarafından ödenmemiş bulunan dava ve icra takibine değmeyecek derecede küçük alacaklar, şüpheli

alacak sayılmıştır. Makalemizde Vergi Usul Kanunu'nun bu maddesinden yola çıkılarak şüpheli ticari alacak karşılığı ayırabilmek için gerekli koşullara, bu konuyla ilgili tartışılan özellikli durumlara ayrıntılı olarak yer verilmiş ve bir örnek ile şüpheli ticari alacak ve karşılığının muhasebeleştirilmesi anlatılmıştır.

KAYNAKÇA

- Bünyamin ÖZTÜRK; "*Dönemsonu Envanter ve Değerleme İşlemleri*", Maliye ve Hukuk Yayınları, Kasım 2006,
- Erhan KOTAR ve Şükrü DOKUR; "*İşletmelerin Mali İşlemleri ve Muhasebesi*", Alfa Yayınları,
- Maliye Bakanlığının 29.09.1995 tarih ve 1300-220/7897 sayılı muktezası
- Mehmet Ali ÖZYER, "*Açıklama ve Örneklerle Vergi Usul Kanunu Uygulaması*", Maliye Hesap Uzmanları Derneği, 2.Baskı,
- Mehmet TİMUR (Yeminli Mali Müşavir), "*Şüpheli Alacaklar Karşılığı Ayırma Koşulları*"
- M.Oktay DEMİRÖRS; Mevzuat Dergisi, "*Şüpheli Ticari Alacaklar ve Muhasebesi*", Sayı:63 Mart 2003
- Nuri ERANIL; Vergi Raporu Dergisi, "*Şüpheli Alacaklar*", Sayı:99, Aralık 2007
- Suat TAŞ; Vergi Dünyası Dergisi, "*Şüpheli Alacaklar Karşılığı Uygulaması*", Sayı:280, Aralık 2004
- Süleyman ÜÇKUYU; Vergi Dünyası Dergisi, "*Şüpheli Alacaklar ve Karşılık Uygulaması*", Sayı:268, Aralık 2002
- Zeliha GÜNDOĞDU; Vergi Raporu Dergisi, "*Şüpheli Alacaklara Karşılık Ayırması*", Sayı:87, Aralık 2006
- Rüknettin KUMKALE (YMM), http://www.alomaliye.com/aralik_05/ruknettin_kumkale_supheli_alacaklar.htm

- <http://www.yeniforum.gen.tr/supheli-ala-cak-t58082.html>
- <http://www.vergidegundem.com/files/makale.doc>
- <http://hurarşiv.hurriyet.com.tr/goster/haber.aspx>
- <http://www.vergidegundem.com/files/makale.doc>